

Питање које ми се отвара као дилема после читања овог дела је следеће: 20. век је створио механизме за уништавање личности, при том их остављајући у животу. Ипак, то није уништило жељу за слободом и интегритет бројних појединаца у борби против тоталитаризма. Стварање виртуелног света у коме не постоје начелни морални принципи и норме, већ једино принцип утилитаризма, отвара питање да ли ће људима у 21. веку слобода бити потребна и да ли ће им уопште недостајати.

Ово питање захтева озбиљна, нова философска и социолошка истраживања човека и друштва.

Дубравка Стајић

Epaminondas Spiliotopoulos

Greek Administrative Law

(Ant. N. Sakkoulas (Athens) – Bruylant (Brisel), 2004 (strana 502))

У заједничком издању издавачке куће Ant. N. Sakkoulas из Атине и издавачке куће Bruylant из Брисела, објављено је капитално дело *Greek Administrative Law*, професора Епаминондаса Спилиотопулоса, професора емеритуса Атинског универзитета, члана Атинске академије, почасног доктора Темпл универзитета и почасног члана Универзитетског колеџа из Лондона.

Предговор овом уџбенику грчког управног права на енглеском написао је професор Џефри Џовел (Jeffrey Jowell, QC), професор Универзитетског колеџа из Лондона и британски члан Савета Европске комисије за демократију путем права (тзв. Венецијанска комисија). У свом Предговору професор Џовел, између осталог, истиче да се донедавно сматрало да национални системи јавног права постоје изоловано од других, а да смо, међутим, у протеклих неколико година научили да ниједна земља више не може да постоји као недоступно острво: „Професор Спилиотопулос је увек веровао у вредности упоредних студија. Водећи грчки ауторитет у области јавног права био је у прилици да излаже његове карактеристике страним слушаоцима не само захваљујући сопственој елоквенцији већ и захваљујући широком знању о систему у својој земљи, као и у другим земљама“.

Уџбеник је систематизован у Увод и три дела с регистром појмова и додатком.

У Уводу (стр. 1–9) обрађују се теме: Правни поредак, Појам органа управе и Правно лице.

У првом делу „Правни положај органа управе“ (стр. 9–158), обрађују се теме Управно право (Појам управног права, Извори управног права, Основни принципи управног деловања); Управни акт (Појам управног акта, Органи који доносе управни акт, Надлежност органа управе, Доношење управних аката, Важење управног акта); Управни уговор; и Одговорност јавне управе за штету.

У другом делу „Организација јавне управе“ (стр. 159–260), обрађују се теме: Облици организације; Организација јавне управе (Централни државни органи – председник Републике; кабинет; председник Владе; министри; подсекретари, генерални секретари и други централни органи; Врховни управни суд, Државни правни савет, Независна управна тела – Национални радио-дифузни савет, Комисија за конкуренцију, Омбудсман, Агенција за заштиту личних података итд.); Регионални државни органи; Локална самоуправа (Први ниво локалне власти; Други ниво локалне власти); Јавна правна лица с посебним овлашћењима (Општи принципи; Врсте – Правна лица која подлежу принципима управног права, Правна лица која подлежу принципима приватног права, Јавна предузећа, Црквена правна лица, Мешовита предузећа, Концесионарна јавна служба).

Трећи део „Контрола управе“ (стр. 261–432), обрађује теме: Основни појмови; Посебни Врховни суд; Државни савет; Финансијски суд; Управни судови.

Уџбеник садржи Регистар појмова (стр. 433–439), као и Додатак, односно Устав Грчке (стр. 441–502).

Може се рећи да уџбеник професора Спилиотопулоса обрађује све нивое државне управе – од централне преко регионалне, па до локалне. У време када многи недржавни субјекти располажу јавним овлашћењима, анализе појма управног акта и овлашћених субјеката за његово доношење битно доприносе идентификацији и стандардизацији управних институција, посебно управног поступка и судске контроле управе. У уџбенику се читаоцима концизно износе методе и процедуре остваривања високих стандарда управног права, што укључује и парламентарну контролу јавне управе, контролу путем поступка медијације од стране омбудсмана, као и судску контролу управе која укључује финансијску контролу, контролу од стране државног савета и специјалног Врховног суда, као и контролу јавне управе од стране управних судова у управном спору.

У условима када се остварују основни принципи Европског управног права од стране Европског суда правде, овај је рад значајан не само у смислу приказивања управног права у Грчкој већ и због тога што често даје и упоредне приказе теорије и праксе управног права у другим европским земљама, посебно у Француској.

Примера ради, а то може бити посебно занимљиво за нашу стручну јавност, нарочито за правнике који се баве управним правом, овом приликом осврнућемо се на део уџбеника професора Спилиотопулоса који се односи на „Изворе управног права“ (стр. 21–49). Тако, „У грчком правном поретку хијерархија писаних односно општих правних норми у односу на, с једне стране, хијерархију органа од којих потичу и, с друге, у односу на правну снагу јесте следећа: (а) норме права Европске заједнице (које се непосредно примењују); (б) уставне норме, допуњене уставним обичајем и општим принципима уставности; (ц) опште прихваћене норме међународног права и норме које су утврђене међународним уговорима, а које су санкционисане законом и ратификоване у складу с међународним правом; (д) законске норме које су, у складу са Уставом, ступиле на снагу; (е) законске норме; (ф) норме делегираног законодавства као последице овлашћења добијеног непосредно на основу посебних одредаба Устава (...). (стр. 23). „Значај и домашај стварања правних норми на основу судске одлуке зависе од одговарајућег правног поретка. (...) У оквирима грчког правног поретка, у области управног права, судијске норме (*case-law norms*) су формулисане одлукама Државног савета на исти начин као и у Француској, иако у ограниченом обиму. Стварање судских норми управног права у Грчкој у одређеној мери је ограничено када се упореди с Француском, с обзиром на то да је добар део ових норми из Француске, у одређеном периоду инспирисао грчког законодавца да пропише истоветне или сличне писане норме. Тако су, на пример, разлози ништавости у Француској формулисани у оквиру судског права, што је случај и са изузецима од могућности вођења управног спора“ (стр. 42, 43–44).

Уџбеник *Greek Administrative Law*, професора Епаминондаса Спилиотопулоса представља изузетно вредан допринос разумевању грчког управног права од стране управних правника и стручњака у другим, посебно европским земљама. У том смислу, упознавање с грчким управним правом, нарочито у контексту повезаности с традиционалним административним институтима француског управног права, с једне стране, као и упоредни осврти на савремене тенденције развоја административних институција у европским оквирима, с друге, може бити не само корисно већ и веома инспиративно за науку управног права у Србији.

Стеван Лилић